

FOLKLOR-RIZNICA

TRADICIJE I KULTURE

CRNA GORA

2024

Sadržaj

Uvod	3
Folklor	4
Kulturno-umjetničko društvo „Jedinstvo“ Bar	4
Stogodišnja tradicija očuvanja kulturne baštine.....	4
Akademsko kulturno-umjetničko društvo „Mirko Srzentić“	7
Posvećenost očuvanju crnogorske kulturne baštine kroz tradiciju i inovaciju.....	7
Kulturno-umjetničko društvo „Voloda“	9
Čuvar kulturnog naslijeđa i globalni predstavnik Crne Gore.....	9
Folklorni ansambl JU „Zahumlje“	12
Decenije očuvanja crnogorske tradicije kroz umjetnost	12
Kulturno-umjetničko društvo „Mijat Mašković“	14
Čuvari Kolašinskog naslijeđa kroz ples i pjesmu	14
Kulturno-umjetničko društvo „Njegoš“	17
Očuvanje i promocija tradicionalne umjetnosti	17
Kulturno-umjetničko društvo "Džafer Nikočević"	19
Čuvari tradicije i kulturne baštine Plavsko-Gusinjskog kraja od 1946. godine	19
Za kraj ističemo	23

Uvod

U sklopu projekta Folklor-riznica tradicije i kulture, ponosno ističemo podršku Ministarstva kulture i medija Crne Gore u realizaciji inicijative koja ima za cilj unapređenje i afirmaciju rada kulturno-umjetničkih društava posvećenih očuvanju i promociji bogatog folklornog nasljeđa naše zemlje. Ovaj projekt sprovodimo u saradnji s partnerima NVU Jadranski horizonti, s jasnim ciljem da predstavimo, osvijetlimo i dokumentujemo trud, strast i izazove s kojima se suočavaju ova društva.

U vremenu kada je očuvanje kulturne baštine od esencijalne važnosti, ova publikacija predstavlja ključni korak u jačanju svijesti o značaju folkloru u Crnoj Gori. Publikacija neće samo promovisati rad kulturno-umjetničkih društava, već će i duboko uroniti u njihov svakodnevni život, istražujući njihove priče, izazove i doprinos očuvanju kulturnog identiteta. Osnova je pokazati snagu zajedništva i neiscrpnu želju da se naša tradicija očuva i održi, omogućujući nam da bolje razumijemo bogatstvo i dubinu kulture koju dijelimo.

Jedan od ključnih aspekata ovog projekta biće i istraživanje potreba, problema i mogućnosti za unapređenje statusa kulturno-umjetničkih društava. Ovaj dio istraživanja usmjeren je na prikupljanje informacija iz prve ruke, koje će biti dostavljene Ministarstvu kulture s preporukama za poboljšanje statusa folklornih društava i očuvanje folklorne scene Crne Gore. Očekujemo da će ovo istraživanje pružiti uvid u stvarne izazove s kojima se društva suočavaju, te pomoći donosiocima odluka da prepoznaju ključne aspekte za unapređenje i podršku ovog važnog segmenta kulturnog života.

U sklopu projekta uključeno je sedam kulturno-umjetničkih društava iz različitih dijelova Crne Gore - južnog, centralnog i sjevernog. Ova raznovrsnost omogućava da se dobije sveobuhvatan prikaz i razumijevanje folklorne scene širom zemlje, čime se dodatno pojačava značaj naše publikacije u očuvanju i promociji crnogorskog folkloru.

Uz podršku Ministarstva kulture i medija i partnera u realizaciji NVU Jadranski horizonti, ovo predstavlja važan korak ka očuvanju i afirmaciji našeg kulturnog nasljeđa, te će, vjeruje se, imati dugoročan uticaj na očuvanje i unapređenje folklorne baštine Crne Gore.

Folklor

Folklor Crne Gore je bogata tapiserija boja i zvukova, koja kroz melodije i plesove čuva dušu naroda, ispreplićući tradiciju s modernim vremenima. U srcu crnogorskih planina, gdje se pjesma i igra stapaju s prirodom, folklor predstavlja nepresušni izvor identiteta i ponosa koji nosimo kroz generacije. S bogatstvom svojih narodnih pjesama i običaja, folklor oslikava ritmove života kroz istoriju i pokazuje duboku povezanost između ljudi i njihovih korijena. Svaka nota tradicionalne muzike, svaki korak u narodnom plesu, priča je o herojima i junacima prošlih vremena, u kojoj folklor svijetli kao svjetionik kulturnog naslijeđa. Kao staro drvo čiji korijeni dosežu duboko u prošlost, folklor Crne Gore pruža nam uvid u neprocjenjive vrijednosti koje oblikuju našu kolektivnu svijest. U pjesmama i pričama koje se prenose s koljena na koljeno, folklor odražava srce naroda, stvarajući most između prošlosti i sadašnjosti kroz neprekidnu melodiju tradicije. Folklor u Crnoj Gori nije samo umjetnost, već je to živa istorija koja u svakom ritmu i tonu čuva priče naših predaka, utjelovljujući vječnu ljepotu i mudrost naroda.

Kulturno-umjetničko društvo „Jedinstvo“ Bar

*Stogodišnja
tradicija očuvanja
kulturne baštine*

KUD „Jedinstvo“ u Baru ima tradiciju dužu od jednog vijeka. Tokom svih ovih godina ono je

postalo ključni činilac na kulturnoj sceni Bara i Crne Gore. Osnovano je davne 1910. godine Ukazom, tada kao Pjevačko društvo „Bratimstvo“, a povodom pedesetogodišnjice vladavine Kralja Nikole I, te njegovog krunisanja za kralja Crne Gore.

Društvo je osnovano 3. januara 1910. godine na zboru građana Bara. Prva Skupština Društva održana je 14. januara 1910. godine (27. januara po starom kalendaru), na kojoj su izabrani

prvi članovi uprave i usvojena pravila Društva. Savo Steva Dabanović je izabran za prvog predsjednika Društva, a 15. avgust, izabran je kao dan krsnog imena „Bratimstvo“.

Nakon završetka Balkanskih ratova 1913. godine, Pjevačko društvo „Bratimstvo“ i „Prva narodna muzika“ (osnovana jula 1911. godine) objedinjeni su u Barsko pjevačko-muzičko društvo "Bratimstvo".

Tokom Drugog svjetskog rata, kulturne aktivnosti su prekinute, ali su obnovljene početkom 1945. godine osnivanjem sindikalnog Kulturno-umjetničkog društva „Jedinstvo“ sa pet sekcija.

Početkom 1950-ih godina, pri Društvu je osnovano Amatersko pozorište koje je imalo dramsku sekciju i duvački orkestar. Godine 1978. formiran je Zabavni orkestar, a 1979. su kupljeni instrumenti za bleh orkestar. Nakon zemljotresa 1979. godine, prikupljeni su novi instrumenti za orkestar koji je narednih 15 godina vodio Miki Jelenić.

U Domu kulture u Baru, izgrađenom 1976. godine, osnovane su različite sekcije uključujući muzičku, likovnu, dramsku i folklornu. Dramski studio „Bar“ kasnije je nastavio rad u okviru KUD „Jedinstvo“ pod nazivom „Bar teatar“. U periodu od 1977. do 2000. godine, kada je Čedo Dragović preuzeo umjetničko rukovođenje, dramski ansambl je postigao značajne, zapažene rezultate.

„Jedinstvo“ je 29. decembra 1981. godine zvanično osnovano kao samostalna društvena organizacija. Od tada se društvo suočavalo s izazovima finansiranja i statusa, prelazeći kroz različite faze registracije i reorganizacije.

Sada je ono nevladina organizacija, koja se suočava sa brojnim izazovima u organizacionom smislu.

Danas „Jedinstvo“ funkcioniše kroz folklorni ansambl sa muzičkim ansamblom u pratnji, kao i kroz sekciju klapskog pjevanja. Folklorna sekcija podijeljena je u više uzrasnih kategorija. Dječijim ansamblima rukovodi Milica Vučević dok su joj asistenti u radu Igor Mandić, Katarina Malidžan, Jelena Sekulić i Anja Pavlović. Prvim izvođačkim ansamblom rukovodi Ognjen Vučević, a asistira mu član UO Društva Anes Adrović. Klapom diriguje prof. Ljuba Marijanov. Predsjednik "Jedinstva" je Zoran Vojvodić.

Društvo je jedno od najaktivnijih u državi sa preko stotinu nastupa u toku godine, na brojnim manifestacijama, kako u Baru i Crnoj Gori, tako i van granica na međunarodnim festivalima. Baštini kulturu i tradiciju svih naroda koji obitavaju u Crnoj Gori i za sve koreografije u svom fundusu ima autentičnu, originalnu nošnju o kojoj se posebno vodi računa. "Jedinstvo" radi u prostorijama Doma kulture "Vladimir Popović Španac", koji je u okviru Kulturnog centra Bar, a pod patronatom je Opštine Bar, dok se nošnja čuva u ekonomatu koji se nalazi u Sportskoj dvorani "Topolica".

Pored brojnih izazova Kulturno-umjetničko društvo "Jedinstvo" ostaje nosilac kulturnog života Bara. Zalaganjem, entuzijazmom i predanim radom na prvom mjestu njegovih članova, nastoje da se dalje unaprijeđuje i razvija.

Akademsko kulturno-umjetničko društvo „Mirko Srzentić“

*Posvećenost očuvanju
crnogorske kulturne baštine
kroz tradiciju i inovaciju*

Akademsko kulturno – umjetničko društvo "Mirko Srzentić", osnovano 1965. godine na Univerzitetu Crne Gore kao ambasador crnogorskog kulturnog nasljeđa.

Članovi su većinom bili studenti i prve probe su se održavale u holu Elektrotehničkog fakulteta. Na početku, uz podršku Mirčete Pešića, Tanje Sekulić i koreografa Vladimir Šoća, a kasnije pa do danas zahvaljujući velikim zaljubljenicima u folklor.

AKUD „Mirko Srzentić“ ima za cilj očuvanje crnogorske folklorne baštine, tradicije i običaja, a rad ovog društva se ogleda i u reprezentovanju kulture Crne Gore i van granica naše zemlje. Tokom proteklih 59 godina društvo je nastupalo na svim kontinentima osim Australije.

Društvo je dugogodišnji član CIOFF-a Crne Gore, članice Međunarodne organizacije folklornih festivala i tradicionalne umjetnosti. Kao jedino univerzitetsko društvo u Crnoj Gori, izgradili su prepoznatljiv stil igre, a zato su osim stručnih rukovodilaca najznačajniji doprinos daleke generacije studenata, koje su dio svoje mladosti i najkreativnije stvaralačke energije ugradili u uspjeh našeg društva.

AKUD "Mirko Srzentić" nastupao je širom svijeta, od ex Jugoslavije, Italije, Turske, Francuske, pa do Egipta, Kanade, Brazila, SAD-a, Jordana, Omana, Tajvana, Njemačke, zemalja

bivšeg Sovjetskog Saveza itd. Osvojili su brojne nagrade i priznanja, od kojih su najznačajnije: nagrada “Oslobođenja Podgorice”, nagrada „Miladin Popović” za najveća dostignuća u oblasti kulture, “Zlatna plaketa” Univerziteta Crne Gore, nagrada za treće mjesto osvojena u Dižonu u Francuskoj, i dva puta nagrada za osvojeno prvo mjesto na festivalu u Italiji.

AKUD „Mirko Srzentić” je oduvijek njegovalo specifičan stil koji se ogleda u gracioznom i lepršavom pokretu, scenski prilagođenom današnjem modernom dobu, ali uvijek oslonjenom na izvornu tradicionalnu narodnu igru i pjesmu, sa mjerom i ukusom.

Osim toga, prepoznatljivog duha i pozitivne energije po kojem ih ljudi širom svijeta pamte, ovakvim pristupom igranja iz ljubavi i zadovoljstva vjeruju da publici prenose i približavaju ljepotu tradicionalnog duha.

Društvo je kroz decenije svog postojanja dalo nemjerljiv doprinos očuvanju crnogorske kulture, a njegov glas o ljepoti crnogorske tradicije odjekuje je širom svijeta.

Kulturno-umjetničko društvo „Voloda“

Čuvar kulturnog naslijeđa i globalni predstavnik Crne Gore

Kulturno-umjetničko društvo „Voloda“ osnovano je 6. oktobra 1945. godine, kao prva i najstarija organizacija iz oblasti kulture i umjetnosti u Pljevljima, a jedna od najstarijih u Crnoj Gori. Društvo je nastalo pod nazivom Sindikalno kulturno-umjetničko društvo „Voloda“, a 1952. godine je preimenovano u Gradsko kulturno-umjetničko društvo „Voloda“. Od 1999. godine, Društvo djeluje kao nevladina organizacija zbog tadašnje reorganizacije Centra za kulturu u Pljevljima. KUD „Voloda“ je od svog osnivanja bio i ostao ključni nosilac kulturnog života u Pljevljima.

Misija Društva je ispunjavanje kulturnih potreba građana kroz očuvanje i promociju bogate tradicije Crne Gore i regiona. Ciljevi Društva uključuju okupljanje građana radi razvijanja svih formi kulturno-amaterskog stvaralaštva, posebno među djecom i mladima, s posebnim naglaskom na njegovanje kulturnog identiteta Crne Gore. Društvo se posvećuje očuvanju nematerijalne kulturne baštine kroz ples, pjesmu i muziku, koje prezentuje u zemlji i inostranstvu. Aktivnosti Društva takođe uključuju organizaciju seminara, radionica i kampova, kao i saradnju sa drugim kulturno-umjetničkim društvima, kako amaterskim tako i profesionalnim, u zemlji i inostranstvu.

Društvo se u kontinuitetu trudi da oživi kulturnu baštinu kroz istraživački rad na terenu i saradnju sa kulturnim institucijama poput muzeja i galerija. Njihovi koncerti i nastupi su bogati originalnim kostimima, muzikom i performansima zasnovanim na etnološkim podacima, čime se postiže autentičnost uz visoke profesionalne standarde. Organizovanjem izložbi, KUD „Voloda“ predstavlja bogatstvo kulturnog naslijeđa iz 18. i 19. vijeka, omogućavajući publici uvid u vrijedne eksponate i dokumente.

"ПЬЕВАЛСКЕ НОВИНЕ" 17. НОВЕМБАР 1995.
 ПРЕДСТАВЉАМО ВАМ НЕКАДАШЊЕ И САДАШЊЕ
 ЧЛАНОВЕ КУДА "ВОЛОДА"

ЗАРКА ШЕЊЕРКАДИЋ

**СЕВДАХ
У ДУШИ**

Пунка 40 година Зарка Шењеркадић била је члан КУД "Волода". Почела је у козу и мандолинском оркестру, а вођин година је сачинила дириже плоче за "Југотон" под називом "Синијачне песме". Најрадије је певала "Млада се Јусуф оженио" и "Сејдићу мајка билаше". Била је и члан Београдске естраде. Наступала је на великом броју концерата у земљи и иностранству. Зарка је остала у сјећању љубитељима добре изасиле песме и по бројним наступима на радио и телевизији. Иначе, Зарка Шењеркадић потиче из породице Дамира Нуландовића, који је сениор у ватроградској чети. Њен брат Химзо је сениор саксофон,

сестра Земка је играла у фолклору, а брат Хаџо је био познати ликовни уметник. Зарка и брата Грета је мајстор клавира, а унука Алиса већ се два пута представила београдској публици свирајући на клавиру.

МИРКО РОНДОВИЋ

**ЗАВИЈАЈНА
ПЈЕСМА**

Један од најпознатих естрадни уметника из "Волода" је Мирко Рондовић, чия су рика специјалност песме из Црне Горе. Тренутно је запослен на голголама Београдског позоришта у листу "Политика". Мирко је започео пјесму наредно у КУД "Волода" као ученик Гимназије "Танасије Пастековић". Да почнемо са сјећања о свом првом наступу пред пјевачким публиком касније је 10 година био члан Академског културно-умјетничког друштва "Бранко Ђискиновић". До сада је снимио четри лон-плеј плоче, пет синглова и неколико касета. Има више од стотину трајних снимака из Радио Београд. Учествовао је у њеним бројним емисијама Радио телевизије Црне Горе, имао је београдског концерата широм Југославије и иностранству. Мир-

ко Рондовић је пјесмом и у мислима често у завичају, који репрезентује на најбољи начин. Народни пјевач пјесму "Сам пјевачки тамбураши". Тренутно снима емисију за новогодишњи програм Телевизије Србије.

**ТАМБУРА
ЧУВА
ТРАДИЦИЈУ**

Наш град је препознатљив по свештеним изасилма пјесмама које најбоље свирају и пјевају "Пјевачки тамбураши". Снимили су касету за "Дискол" 1987. године на којој је изабрана пјесма "Ој, пјевачи", али и други бисери "Миленијум", "По Тамбури плава млада", "Ја тркиња (Гробо брво)", "Да ми је знати брво мој", "Ја грошетах шећерни сонетом". Недавно су снимили пјесму "Сам пјевачки тамбураши" за новогодишњи програм Телевизије Црне Горе, коју њихов пјевач Мирко Рондовић, а текст је написао Руждија Курта. Руждија Курта тамбурашког оркестра је Изаб Гарина, који активно свира од 1994. године. Оркестар броји од седам до десет чланова, а од инструментарије су заступљени прим, бас прим, бугарни, чело и контрабас Тамбура у пјевачком оркестру има дугу традицију коју чувају од завршава "Пјевачки тамбураши". Они су припремили пјесме за нову касету.

**ПЈЕВАЛСКИ
ТАМБУРАСИ**

**"ДАЈМА
ИСКРА
"ВОЛОЂЕ"**

Де је књижевни клуб "ДАЈМА" дефиниран књижевна организација са великим доприносом за вољу културног живота у наш средини и и шире, то је ишајој културној јавности свакико познато. Мање је међутим познато да је прво организовано окупљање, на шик писма узело за својствено "ВОЛОЂА". Нама, средњом околности десетих година за председанику КУД "ВОЛОЂА" изабран је мис. Божко Мирковић, познати културни и јавни радник. Његова замисао била је да се у друштву "ВОЛОЂА", поред музичких и драмских уметника, окупе и други ствараоци, прве свега писци и сликари. Тако је дошата "ВОЛОЂА" први пут оформила дан је нове свакдне, ликовну и литерарну. И док се ликовни уметници у шик, ствар се књижевницима била тако успјешна. Преовладала је мишљење да би било адекватније је њих водити за клуб "ДАЈМА" књиге који је са великим успјехом радио при Градској библиотеци и читалници. Тако су се писци сажали и одахали потом основали књижевни клуб "ДАЈМА". Име му је дато у знак сјећања на Босанца Алимовића. Далима, најзначајнији име са ових наших простора, добитник награде ГОЛНОЈ, који додјелује Француска академија наука.

Иначе "Далима" окупља књижевне ствараоце са ових простора, без обзира гаје дјелови миса, који ствараоце са других подручја, које дјелови миса у нашем граду. Неке чланова Клуба су чланови Градске књижевнице Црне Горе а има их привремено и у Градској књижевници Србије и Београдске. Чланови "ДАЈМЕ" приредили су бројне књижевне вечери, симпозијуме и друге облике проглављања књиге и читања а учествовали су и на многим значајним југословенским књижевним манифестацијама. Добитници су великог броја књижевних награда а укључујући објавили су и преко стотину књига. "ДАЈМА" већ осам година организује и Југословенску књижевну манифестацију Дани хумора и сатира "Брво Базаревић", по општем проглављању најавијативнији сусрет ове врсте у земљи.

Како што је наведено "ДАЈМА" је изникло из "ВОЛОЂЕ" и данас када славно велики јубилеј овог друштва не то подјелила са побрвеним задовољством. Може да и то био разлог што су чланови "ДАЈМЕ" са радом прихватили позив да заједно са тамбурашким оркестром недово учествују на концерту приреденом у Милет Башчићу. Д. Б.

Društvo trenutno ima preko 210 aktivnih članova, koji se pridružuju putem audicija ili poziva za upis novih članova. Društvo funkcioniše kroz šest folklornih ansambala, narodni orkestar, tamburaški orkestar, recitatorsku sekciju, te radi na ponovnom uspostavljanju dramske sekcije. Kroz sve ove aktivnosti, KUD „Volođa“ ne samo da njeguje folklor, već doprinosi očuvanju i promociji kulturne baštine Crne Gore na globalnom nivou.

Tokom svog postojanja, KUD „Volođa“ je učestvovao na brojnim međunarodnim festivalima i gostovanjima širom svijeta, uključujući:

Bugarsku, Mađarsku, SSSR, Egipat, Tunis, Francusku, Njemačku, Rumuniju, Sloveniju, Makedoniju, Bosnu i Hercegovinu, Hrvatsku, Srbiju, Poljsku, Slovačku, Grčku, Albaniju, Italiju i mnoge druge zemlje. Značajni nastupi u 21. vijeku uključuju učešće na CIOFF festivalu „Kašubi plešu sa narodima svijeta“ u Poljskoj 2017. godine, bijenalni CIOFF festival „Vaslui“ u Rumuniji 2018. godine, Interkontinentalni festival „Folkorama“ u Udinama, Italija 2023. godine, te mnogobrojne koncerte u Crnoj Gori i inostranstvu.

Društvo se promovira putem društvenih mreža, lokalnih i državnih medija, te kroz saradnju sa kulturnim institucijama i organizacijama. Objavlivanjem monografije povodom 55 godina postojanja 2000. godine, KUD „Volođa“ je trajno obilježilo svoj značajan doprinos kulturnom životu Pljevalja i Crne Gore.

Iako suočeno s brojnim izazovima, poput nedostatka stalnih prostorija i odlaska članova na školovanje nastavljaju sa radom.

Društvo nastavlja svoju misiju očuvanja multietničkog i multikulturalnog nasljeđa Crne Gore.

U budućnosti, planiraju ponovno pokretanje amaterskog pozorišta, organizaciju festivala folkloru „Balkanski koraci“, te povećanje saradnje sa relevantnim institucijama radi jačanja Društva.

Najveći ponos članova KUD „Volođa“ je predstavljanje Crne Gore i Pljevalja na međunarodnoj sceni, te njegovanje bogatstva različitosti u lokalnoj zajednici. Društvo nastoji da kroz svoje aktivnosti promovira kulturnu raznolikost i toleranciju, ukazujući na to da kultura treba biti slobodna od političkih uticaja, te otvorena i afirmativna na globalnom nivou.

KUD „Volođa“ nastavlja svoju tradiciju očuvanja i promocije kulturne baštine kroz brojne aktivnosti, uključujući nastupe na manifestacijama poput „Bihorskog kulturnog ljeta“, koncerte u Hrvatskoj na poziv

„Nacionalne zajednice Crnogoraca“, izložbe u Zavičajnom muzeju Pljevlja, te predavanja o crnogorskoj narodnoj nošnji u osnovnim školama. Društvo takođe pomaže drugim organizacijama u promovisanju kulturnih vrijednosti, čime dodatno doprinosi očuvanju nematerijalne kulturne baštine Crne Gore.

Folklorni ansambl JU „Zahumlje“

Decenije očuvanja crnogorske tradicije kroz umjetnost

Folklorni ansambl JU „Zahumlje“ osnovan je 1975. godine u Nikšiću, s ciljem proširenja kulturne djelatnosti ove ustanove.

U početku, ansambl je okupljao oko 50 entuzijasta, ali se vremenom broj članova značajno povećao. Prvu koreografsku postavku ansambla uradila je Radmila-Bela Petković, koja je postavila brojne koreografije i bila umjetnički rukovodilac sve do 2011. godine, kada je ovu ulogu preuzeo Zoran Četković. Značajan doprinos razvoju folklorne sekcije „Zahumlja“ dao je i prof. dr Vladimir Šoć, postavivši koreografije za „Igre i pjesme iz Crne Gore“, „Igre iz Boke“, kao i „Igre iz Rožaja i Gusinja“. Umjetnički rad na koreografijama dopunili su i Dobrivoje Putnik, koji je postavio „Bunjevačke igre“, Milan Andrijanić sa „Vlaškim igrama“ i „Igrama iz jugoistočne Srbije“, kao i Goran Mitrović sa „Igrama iz Bosilegrada“.

Prvi javni nastup ansambla održan je 1976. godine u Nikšiću, pri čemu su korišćene pozajmljene narodne nošnje. Te iste godine, ansambl je prvi put učestvovao na Festivalu folklornih ansambala Crne Gore u Ulcinju.

Tokom godina, ansambl je imao izuzetno uspješne nastupe na brojnim scenama, uključujući one u bivšem SSSR-u (Moskva, Vladimir, Gus Hrustalnjij, Suzdalj, Vjošenskaja), Italiji (Terni,

Ređo Emilija, Koropoli, Moliterno, Fiugi), Njemačkoj (Štuttgart), Poljskoj (Katovice, Sosnovjec), Turskoj (Čorum, Samsun), Iraku (Bagdad, Vavilon), Austriji (Beč i Viner-Nojštadt), Grčkoj (Solun), Mađarskoj (Đingjoš, Eger) i drugim evropskim zemljama, kao i na prostorima bivše Jugoslavije. Ansambl je takođe učestvovao na brojnim međunarodnim festivalima folkloru u Rumuniji i Bugarskoj (Plovdiv, Razgrad).

Zahvaljujući izuzetno visokom umjetničkom nivou svojih programa, ansambl je osvojio niz nagrada i priznanja na domaćim i međunarodnim festivalima folkloru. Među značajnim nagradama su priznanje za najbolju koreografiju u Sosnovjecu, Poljska, nagrada za najbolji umjetnički utisak u Moliternu, Italija, kao i titula najboljeg ansambla na festivalu u Egeru, Mađarska.

Zbog svog izuzetnog kvaliteta, ansambl „Zahumlje“ već godinama uživa članstvo u CIOFF-u, svjetskoj organizaciji folkloru i tradicionalnih umjetnosti. Pored festivalskih nastupa, ansambl je uspostavio i značajnu saradnju s kulturno-umjetničkim društvima iz Crne Gore i regiona, kao i s društvima širom Evrope, što se ogleda kroz brojna gostovanja i van festivalskih okvira. Članovi folklornog ansambla „Zahumlje“ s ponosom predstavljaju ne samo svoju ustanovu, već i kulturne vrijednosti Nikšića i Crne Gore.

Kulturno-umjetničko društvo „Mijat Mašković“

Čuvari Kolašinskog naslijeđa kroz ples i pjesmu

KUD „Mijat Mašković“ iz Kolašina, osnovano je 1943. godine.

Danas predstavlja najbrojniju kulturnu organizaciju u Kolašinu. Prepoznatljivi po očuvanju i podsticanju očuvanja nematerijalne kulturne baštine, ovo društvo nosi poseban status čuvara nematerijalnog kulturnog dobra „Tradicionalne igre kolašinskog kraja“. Ovaj status im je dodijeljen rješenjem Ministarstva kulture Crne Gore u oktobru 2016. godine, čime su postali jedinstveni u širem evropskom kontekstu jer je odjednom zaštićeno 14 elemenata naslijeđa.

Društvo je posvećeno očuvanju 14 arhaičnih plesova koji se izvode isključivo uz pjesmu ili ritam koraka, bez dodatne muzičke pratnje. Njihov repertoar obuhvata autohtone crnogorske plesove, ali i koreografije inspirisane starim plesovima Balkana. Osim toga, pjevačke grupe KUD-a izvode stare i gotovo zaboravljene načine pjevanja, a njihova ženska pjevačka grupa „Đude“ osvajala je najprestižnija međunarodna takmičenja.

Osnivači su Etno-kampa dr Zlata Marjanović - Kolašin, međunarodne istraživačke laboratorije posvećene plesnoj i muzičkoj praksi. Kamp okuplja studente i profesore sa renomiranih obrazovnih ustanova, koji tokom avgusta istražuju gradska i seoska domaćinstva, snimajući kazivanja o starim i savremenim vidovima zabave i načina života. Radionice koje se

održavaju tokom kampa nude besplatno učenje tradicionalnih plesova i pjevanja pod vođstvom istaknutih predavača.

Od svog osnivanja, KUD „Mijat Mašković“ kontinuirano unapređuje svoj rad i obrazovno-vaspitno djelovanje na omladinu grada kroz česte kulturne aktivnosti, kao i okupljanjem odraslih zaljubljenika u igru i pjesmu. Pored toga, društvo se bavi naučno-istraživačkim djelovanjem u domenu etnokoreologije i etnomuzikologije, sa posebnim naglaskom na autentične scenske prikaze.

Društvo takođe organizuje Etno-kamp Kolašin, istraživačku stanicu posvećenu očuvanju nematerijalnog nasljeđa u Crnoj Gori. U sklopu KUD-a funkcionišu škola tradicionalne igre, te muška i ženska pjevačka grupa „Đude“, a ansambl je dio JU Centra za kulturu Kolašin.

KUD „Mijat Mašković“ je u julu 2024. godine učestvovao na velikom Svjetskom festivalu tradicionalnih plesova „Võru pärimustantsu festival“ u gradu Voru u Estoniji. Na poziv organizatora, ansambl je predstavio tradicionalne plesove Crne Gore, sa posebnim fokusom na nematerijalno kulturno dobro „Tradicionalne igre kolašinskog kraja“.

U bogatom programu festivala, crnogorski plesovi i pjesme, izvedeni bez savremenih tehnika obrade, izazvali su veliku pažnju i interesovanje.

Umjetnički rukovodilac KUD „Mijat Mašković“, spec. vasp. trad. igre Davor Sedlarević, ističe da je uspjeh nastupa bio u velikoj mjeri rezultat izvanredne organizacije festivala i interesa učesnika i posjetilaca koji su željeli da saznaju više o autohtonom crnogorskom naslijeđu.

Pored nastupa, članovi KUD-a učestvovali su u radionicama i pokazali arhaične plesove kao i crnogorsko kolo.

Grupa „Đude“ je dobila ovacije za svoje arhaično pjevanje.

Koncerti su bili izazovni, ali dobro organizovani, što je doprinijelo uspješnom predstavljanju crnogorskog naslijeđa.

Emotivan trenutak bio je zajednički koncert za Dan državnosti 13. jula sa ansamblom iz Slovačke gdje su različita naslijeđa pokazala svoju raznolikost, što je bio moto ovogodišnjeg festival.

Direktor Centra za kulturu Kolašin, Branislav Jeknić, naglašava važnost nastupa na ovakvim globalnim događajima u promovisanju kulturnog dobra i turističkih atrakcija Crne Gore. Opština Kolašin je ove godine obezbijedila sredstva za promociju kulturnog dobra na međunarodnim festivalima, uključujući troškove avio-prevoza do Estonije. KUD „Mijat Mašković“ zahvaljuje Opštini Kolašin, NVU CIRTIP, JU Centar za kulturu Kolašin, TO Kolašin i NP „Biogradska Gora“ za podršku i donacije koje su upotpunile boravak ansambla u Estoniji.

Festival u Estoniji je pokazao bogatstvo i raznolikost kulturnog naslijeđa, uz prisustvo učesnika iz različitih zemalja i zanimljive lokalne običaje poput zajedničke zabave uz igru i pjesmu. Posebno su se istakli tradicionalni likeri, vino, kolači i jelo iz sela Ruusa, koje nalikuje kolašinskom kačamaku. Posjeta Starom gradu u Talinu i lokalitetu „Ilumetsa krater“ ostavila je nezaboravan utisak.

Kulturno-umjetničko društvo „Njegoš“

Očuvanje i promocija tradicionalne umjetnosti

KUD „Njegoš“ je nastalo 1907. godine sa ciljem očuvanja i podsticanja narodnog igračkog, pjevačkog i muzičkog blaga Crne Gore. Njihova misija je da na umjetnički način interpretiraju igre i pjesme naroda i etničkih grupa, te da ih popularizuju kako u zemlji, tako i u inostranstvu.

Trenutno KUD "Njegoš" broji 230. članova koji su podijeljeni u 7. grupa, od pionirske do veteranske. Folklorna umjetnost u ovom kontekstu obuhvata umjetničko bavljenje svim njenim komponentama, uključujući igru, muziku, pjesmu, kostime, narodne instrumente, običaje i scenske nastupe.

Misija kulturno-umjetničkog društva "Njegoš" je očuvanje i oživljavanje kulturnog naslijeđa kroz umjetničko izvođenje narodnih igara, pjesama i drugih oblika tradicije. Vizija KUD-a "Njegoš" usmjerena je na omladinu, s posebnim naglaskom na njihovu kulturnu edukaciju i povratak istinskim umjetničkim vrijednostima koje odražavaju tradicionalnu kulturu.

KUD „Njegoš“ podstiče i razvija stvaralaštvo u različitim umjetničkim disciplinama, uključujući folklornu, muzičko-horsku i dramsku umjetnost. Organizacija prilagođava svoj program kako bi afirmisala najvrednija kulturno-istorijska dostignuća i doprinosila očuvanju kulturnog i istorijskog blaga Crne Gore. KUD aktivno saraduje sa drugim kulturno-umjetničkim društvima i institucijama iz oblasti kulture i prosvjete, čuvajući i umjetnički obrađujući narodne igre, dok čuva njihov korijen, stil i osnovni karakter.

Društvo je prepoznato kao čuvar i ambasador tradicionalne umjetnosti, stvarajući jedinstvenu komunikaciju među ljudima kroz umjetnost koja briše granice bez obzira na rasu, vjeru, jezik i kulturu.

KUD "Njegoš" želi biti moderno, napredno društvo koje neće samo opstati u ovom vremenu, već će generacijski napredovati kroz očuvanje umjetničkih vrijednosti.

Izvršni direktor KUD-a, Vasko Zuber je istakao da sva društva u Crnoj Gori imaju slične probleme koji se ogledaju u nedostatku finansijskih sredstava i muških igrača, kao i da se nada da su strani turisti do sada ukazali koliko je važno imati kvalitetne prezentacije tradicijske umjetnosti. Kako bi se ovaj cilj ostvario gospodin Zuber je predložio neophodno postojanje jednog odjeljenja ili dijela sektora u sklopu Ministarstva kulture i medija u kome će se stručna lica institucionalno baviti svim pitanjima funkcionisanja kulturno umjetničkih društava, počev od organizacionog, preko umjetničkog, pa sve do implementacije odnosno prezentacije tradicijske umjetnosti u turističku privredu.

Zainteresovani učenici osnovnih i srednjih škola, studenti i mladi uopšte svake godine u mjesecu septembru mogu se prijaviti i postati dio KUD "Njegoš".

Izvršni direktor KUD-a, Vasko Zuber, poziva djecu i mlade da se uključe i postanu dio priče o crnogorskoj kulturnoj tradiciji. Gospodin Zuber naglašava da Društvo priželjkuje nove članove, koji će svojim zalaganjem brzo moći da nastupaju na koncertima. Pored uobičajenih aktivnosti, biće uvedene i interesantne novine kako bi što veći broj igrača osjetio čari folklore.

Pozivaju se svi zainteresovani da se pridruže, naglašavajući da nikada nije kasno za druženje i uživanje u folkloru.

KUD „Njegoš“ nastoji da stvori prilike za sve uzraste da se uključe u kulturne aktivnosti i osjete radost i energiju koju pruža tradicionalna umjetnost.

Kulturno-umjetničko društvo "Džafer Nikočević"

Čuvari tradicije i kulturne baštine Plavsko-Gusinjskog kraja od 1946. godine

KUD "Džafer Nikočević" iz Gusinja najstarije je kulturno-umjetničko društvo u ovom kraju, osnovano daleke 1946. godine. Od tada pa sve do današnjih dana, ovo društvo predstavlja istinski stub očuvanja tradicionalne igre i pjesme iz Plavsko-Gusinjskog kraja.

Formirano odmah nakon Drugog svjetskog rata, društvo je, uprkos mnogobrojnim teškoćama, uspjelo da opstane zahvaljujući volji i radu brojnih entuzijasta iz Gusinja. Kroz različite sekcije društva prošle su desetine djevojaka i momaka koji su kroz igru, pjesmu i nošnju očuvali sve ono što je karakteristično za ovaj kraj.

Gusinje i njegova okolina poznati su po veoma lijepim narodnim pjesmama i igrama. Među gusinjskim narodnim igrama (bošnjačke, albanske, crnogorske i srpske) izdvaja se kolo alaturko. Alaturko kolo, poznato i kao "halaturko," je tradicionalni narodni ples iz oblasti Gusinja i Plava. Ovaj ples nosi ime koje potiče iz turskog jezika, što ukazuje na istorijske i kulturne veze između Balkana i Osmanskog carstva. Karakteriše ga specifična muzička pratnja sa orijentalnim prizvukom, koja se izvodi na tradicionalnim instrumentima poput frule, harmonike i tambure. Kolo se igra u krugu, a igrači ga često igraju u narodnim nošnjama.

Posebno je i zbog toga što se jedino u njemu kolo kreće zdesna ulijevo, prateći kretanje sunca.

Kolo, koje se igra u kružnoj formaciji, simbolizuje zajedništvo i međusobnu povezanost igrača.

Kroz ritmične pokrete, skokove i okretnosti, učesnici izražavaju radost, ponos i kolektivni duh zajednice. Alaturko se igra i u Plavu, ali malo drugačije, sporo i u većim koracima. Gusinjani igraju brže, sitnije, uz življe pokrete. Narodna igra ćamilja, koja u sebi sadrži alaturko gusinjsko, igru u dvoje i igru s puškom.

Izbljedjele fotografije iz starih albuma svjedoče o brojnim generacijama koje su prošle kroz folklornu sekciju društva. Samo dvije godine nakon osnivanja, 1948. godine, KUD "Džafer Nikočević" osvojio je prvo mjesto na Smotri folkloru SFRJ u Opatiji. Čast otvaranja i zatvaranja ove smotre takođe je pripala ovom društvu. Važno je napomenuti da su u sastavu koji je nastupio u Opatiji, pored Gusinjana, učestvovali i momci i djevojke iz Plava. Iste godine, na takmičenju u Beogradu, folklorna sekcija društva osvojila je drugo mjesto. Dramska sekcija društva takođe je bila zapažena, a njihovo gostovanje u Skoplju 1953. godine s predstavom "Hadži Lojo" ostalo je u sjećanju mnogih.

Šezdesetih godina prošlog vijeka dolazi do smjene generacija u društvu. Tada su nastupali mnogi entuzijasti, uključujući Isaka Radončića-Pufu, Mazu Ćekića-Maku, Bahtu Mulić (udata Mrkuljić), Ćaza Ćekića, Tifu Koljenović (udata Bektešević) i druge. Uloga koreografa u tom periodu pripala je Mazi Ćekiću, koji je ovu funkciju obavljao vrlo uspješno sve do današnjih dana. Nakon kraće stagnacije, društvo ponovo postaje aktivno u drugoj polovini sedamdesetih godina, kada se pojavila nova generacija talentovanih djevojaka i momaka.

Godine 1977. KUD "Džafer Nikočević" na poziv albanskog Ministarstva za kulturu gostuje u Albaniji. Planom gostovanja bilo je predviđeno samo sedam dana, ali zbog velikog interesovanja, njihov boravak je produžen na sedamnaest dana. Posebno su bili dirljivi susreti s Gusinjanima u Skadru, Tirani, Sarandi, Beratu, Draču i Đirokastru, od kojih su mnogi nakon rata bili primorani

da, zbog represije tadašnjeg režima, napuste svoj rodni kraj i presele se u Albaniju. Dvije godine kasnije, jedno albansko KUD uzvratilo je posjetu gostovanjem u Gusinju. U ovom periodu, društvo je gostovalo na svim manifestacijama folkloru na tromeđi Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Srbije, od kojih se posebno ističu gostovanja u Sjenici i Priboju. Osamdesetih godina na scenu stupa nova generacija koju su činili Paco Hot, Bakus Juljević, Elmaza Hot (udata Dervišević), Safko Mulamekić, Naka Mujmaljić (udata Radončić), Kemal Dervišević, Nina Mrkuljić (udata Rašić), Veri Behluljević, Suška Gruda (udata Feratović), Rusko Radončić, Senada Bičić (udata Ćekić) i mnogi drugi.

Izuzetan doprinos na polju očuvanja folkloru dao je doajen i ljubitelj folkloru Mazo Ćekić, koji je dugi niz godina vodio KUD "Džafer Nikočević", postigavši zapažene rezultate u Crnoj Gori i regionu. Danas KUD "Džafer Nikočević" funkcioniše pri Centru za kulturu Gusinje, preko kojeg nastavlja svoju dugogodišnju misiju prenošenja znanja o narodnim igrama na mlađe generacije Gusinjana.

Kroz decenije postojanja, ovo društvo je uspjelo da sačuva i promoviše bogatu kulturnu baštinu svog kraja, održavajući tradiciju živom i relevantnom.

Zahvaljujući radu i posvećenosti mnogih generacija, KUD "Džafer Nikočević" ostaje simbol zajedništva, kulturnog identiteta i ljubavi prema

folkloru, inspirišući mlade da nastave očuvanje vrijednosti svojih predaka.

Direktorica Centra za kulturu Gusinje, Lejla Balić, istakla je tokom našeg intervjua i posjete da je KUD "Džafer Nikočević" od svog osnivanja pa sve do danas ostao istinski predstavnik igre i pjesme ovog kraja.

Trenutno je ovo društvo sastavni dio Centra za kulturu, dok je u prošlosti funkcionisalo kao dio nevladine organizacije. Naglašavajući značaj očuvanja tradicije i kulture, posebno onog

nematerijalnog nasljeđa, Balić je istakla važnost edukacije mladih kako bi se što bolje spoznao značaj očuvanja tradicije.

Prema njenim riječima, folklor ne samo da spaja generacije već i značajno doprinosi očuvanju kulturnog identiteta zajednice.

Za kraj ističemo ...

U vremenu globalizacije i ubrzanih promjena koje oblikuju naš svakodnevni život, očuvanje i valorizacija kulturnog naslijeđa postaju ključni izazovi.

Prezentovana publikacija predstavlja svjedočanstvo o trudu i strasti kulturno-umjetničkih društava, ali i važan dokument koji pruža uvid u njihov rad, izazove s kojima se suočavaju i doprinos koji daju očuvanju kulturnog identiteta naše zemlje. Kroz detaljno istraživanje i dokumentaciju, osvijetlio se značaj njihovog rada i prikazalo kako njihove aktivnosti ne samo da čuvaju, već i obogaćuju našu kulturnu baštinu.

Kroz istraživanje koje je sprovedeno, iznijeli smo ključne preporuke za unapređenje statusa kulturno-umjetničkih društava i očuvanje folklorne scene u Crnoj Gori.

Ove preporuke, bazirane na stvarnim potrebama i iskustvima članova društava, biće dostupne putem zvaničnog web sajta nvuga.me i nadamo se od velike koristi donosiocima odluka i svim relevantnim akterima koji su uključeni u očuvanje i promociju folklornog naslijeđa. Naša publikacija predstavlja most između stvarnih izazova i rješenja, nudeći konkretne smjernice za budući razvoj i unapređenje kulturno-umjetničkog sektora.

Predstavili smo sedam kulturno-umjetničkih društava iz različitih dijelova teritorije države Crne Gore, što je omogućilo da se dobije sveobuhvatan prikaz folklorne scene širom zemlje. Ova raznovrsnost ne samo da obogaćuje sadržaj publikacije, već ističe bogatstvo i složenost kulturnih izražaja prisutnih u našoj zemlji. Nastojali smo ne samo dokumentovati i promovisati rad kulturno-umjetničkih društava, već i podići stepen svijesti o neprocjenjivom značaju folkloru za očuvanje i unapređenje našeg kulturnog identiteta, sa nadom da će prikazano poslužiti kao inspiracija za buduće generacije i poziv za zajednički rad na očuvanju crnogorskog kulturnog naslijeđa.

U konačnom, vjeruje se da će ovakav dokument imati dugoročni uticaj na razvoj i očuvanje folklorne scene Crne Gore, pružajući čvrst temelj za buduće aktivnosti i inicijative.

Naša posvećenost i angažman u ovom projektu odražavaju našu duboku vjeru u snagu kulturne baštine i njenog značaja za identitet naše tradicije. Kroz zajedničke napore i podršku svih relevantnih aktera, možemo osigurati da naše kulturno naslijeđe ostane bogato, vrednovano i cijenjeno za sve buduće generacije crnogorskog društva.

Zahvaljujemo se Ministarstvu kulture i medija Crne Gore što su prepoznali naš projekat kao doprinos očuvanju i unapređenju kulture i tradicije.

Zahvaljujemo se svim kulturno-umjetničkim društvima koja su pružila podršku u realizaciji projektnih aktivnosti i ulili nam dodatnu snagu i motivaciju da i dalje doprinosimo razvoju i njegovanju kulturne baštine Crne Gore.

Publikacija pod nazivom “Folklor-riznica tradicije i kulture”, je dio aktivnosti NVU “Gradjanski aktivizam” i NVU “Jadranski horizonti” na istoimenom projektu, koji je finansijski podržan od strane Ministarstva kulture i medija .

Izneseni stavovi u publikaciji reflektuju mišljenje autora dokumenta i ne odražavaju gledišta donatora.

Ministarstvo
kulture
i medija